

I. JURISPRUDENȚĂ

A. DREPT CIVIL ȘI DREPT PROCESUAL CIVIL

1. Dreptul la liberă exprimare. Exercițarea cu bună-credință

Right to freedom of expression. Exercise in good faith

Abstract

Statements transmitted via the intranet. Exercising in good faith and in compliance with the treaties to which Romania is a party does not constitute a violation of the person's honor and dignity.

Rezumat

Afirmății transmise prin intranet. Exercițarea cu bună-credință și cu respectarea tratatelor la care România este parte nu constituie o încălcare a onoarei și demnității persoanei.

- Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, rep.: art. 252-253, art. 70-75, art. 1.357 și art. 1.385
- Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale: art. 10 alin. (2)

(C. Ap. Timișoara, s. I civ., dec. civ. nr. 761 din 17 decembrie 2019, trimisă, în rezumat, de **judecător Florin Dogaru**)

Prin dec. civ. nr. 413/04.06.2019 Tribunalul Arad a respins apelurile declarate de reclamanta-apelantă A. și de pârâtul-apelant B., împotriva sentinței civile nr. 2309 din 28.11.2018 pronunțată de Judecătoria Reșița, având ca obiect acțiune în pretenții-daune morale.

Tribunalul a reținut că intenția pârâtului a fost tocmai aceea de a o discredita pe reclamantă în rândul personalului Universității, dat fiind faptul că și aceste persoane au avut acces la mesaje și nu doar reclamanta. De asemenea, tribunalul a apreciat că spațiul virtual nu se poate transforma într-un loc în care persoanele să exprime judecăți de valoare, fără a se demonstra o bază factuală solidă.

În mod întemeiat prima instanță a reținut faptul că pârâtul putea și trebuia să prevadă că asemenea mesaje publicate pe rețeaua de intranet accesibilă tuturor angajaților instituției de învățământ pot deveni publice pentru orice persoană, ceea ce s-a și întâmplat, mesajele fiind preluate de un cotidian online.

Petitul subsidiar al apelului pârâtului vizând cuantumul despăgubirilor este neîntemeiat, pe considerentele deja expuse în analiza apelului reclamantei-apelante, vizând cuantumul daunele morale constatate de către prima instanță.

Împotriva acestei decizii *au declarat recursuri* atât reclamanta A., cât și pârâtul B., ambele recursuri fiind motivate în drept cu prevederile art. 488 pct. 8 C. pr. civ., susținându-se că instanța de apel a interpretat și aplicat greșit normele de drept material, respectiv art. 253 coroborat cu art. 1.357 și art. 1.385 C. civ.

În concret, în recursul său, reclamanta A. a susținut că în esență, în temeiul acestor norme, a solicitat ca reparația stabilită de instanța de apel să fie integrală și proporțională cu fapta ilicită săvârșită de pârâtul intimat și constatată ca atare de instanțele care au soluționat cauza în primele două grade de jurisdicție și în mod evident, o reparație integrală și proporțională ar fi însemnat obligarea pârâtului intimat la publicarea dispozitivului hotărârii judecătorești de condamnare a faptei ilicite în toate cotidienele locale în care au fost publicate scrisorile sale denigratoare la adresa sa, respectiv Express de Banat și Argument.

Tribunalul Arad a aplicat, însă, nelegal aceste norme și a pronunțat o hotărâre care, în realitate, nu reprezintă decât o reparație parțială a prejudiciilor care i-au fost aduse, dar a căror existență a fost confirmată de instanță.

Or, în doctrina de specialitate s-a subliniat că, în materia răspunderii civile delictuale, trebuie să se aibă în vedere protejarea intereselor victimelor prin repararea integrală, în măsura în care aceasta poate fi realizată, a prejudiciului. Pentru repunerea efectivă a acesteia în situația anterioară momentului comiterii faptei ilicite, trebuie asigurată acoperirea prejudiciilor, atât a celor patrimoniale, cât și a celor nepatrimoniale. Astfel, o reparație stabilită în temeiul răspunderii delictuale nu poate fi decât integrală, pentru a da satisfacție deplină celui care a suferit un prejudiciu.

Prin urmare, în măsura în care, între fapta ilicită săvârșită de pârâtul intimat, pe de o parte, și sancțiunea care i-a fost acestuia aplicată, pe de altă parte, nu există echilibru, reparația care i-a fost conferită își pierde caracterul real și efectiv și în aceste condiții, apreciază că cererea de publicare a hotărârii judecătorești în toate cotidienele în care au fost publicate scrisorile denigratoare ale pârâtului intimat este rezonabilă și perfect justificată.

Pe de altă parte, pârâtul, prin recursul propriu a criticat pentru nelegalitate decizia dată în apel, în întregul ei, susținând în primul rând că Tribunalul în mod eronat a susținut concluziile primei instanțe privind asocierea intranetului Universității D... din Reșița cu noțiunea de „spațiu public”, de vreme ce rețeaua intranet a unei universități face parte din spațiul universitar (ceea ce nu este același lucru cu spațiul public) și are ca utilizatori doar pe membri comunității academice dintr-o universitate și niciun alt utilizator, neautorizat, nu se poate conecta la această rețea.

O rețea internă își păstrează caracterul privat, indiferent de numărul de utilizatori și de riscul ca anumiți membri ai acesteia să transmită informațiile de care au luat cunoștință unui cotidian online, iar persoana în cauză, cea care a divulgat informațiile, ar trebui să suporte consecințele încălcării confidențialității, însă nicidecum nu dobândește caracter public rețeaua internă, ca urmare a publicării, a unor elemente discutate în rețea.

De altfel, din considerentele deciziei din apel se observă faptul că nu s-au avut în vedere și nici nu s-au analizat de către Tribunalul Arad argumentele în drept invocate de pârât cu privire la modalitatea de stabilire a caracterului public/privat al unei rețele, deși Comisia europeană pentru democrație prin drept (Comisia de la Veneția) a definit spațiul public drept „un spațiu care poate fi accesat în principiu, de către orice persoană, în mod liber, oricând și în orice circumstanță”.

De asemenea, recurentul-pârât a mai susținut că instanța de apel a interpretat și aplicat greșit și art. 1.357 C. civ., reținând în mod defectuos existența unei fapte ilicite, atunci când consideră în mod nejustificat faptul că ar fi postat respectivele e-mailuri pe o

pagină de internet publică și nu pe Intranetul Universității, acuzat fiind că a adus atingere dreptului la imagine a unei persoane fizice, prin emiterea unor judecăți de valoare de natură a leza demnitatea și onoarea reclamantei.

În acest context, pârâtul a făcut trimitere indirectă la jurisprudența Curții EDO cu privire la interpretarea noțiunii de „exprimare a unor judecăți de valoare, fără a demonstra o bază factuală solidă”, în contextul în care inclusiv Comisia de Etică din cadrul Universității D. din Reșița a decis că nu se impune aplicarea vreunei sancțiuni domnului E. „deoarece prin cele 2 documente se fac afirmații cu caracter general, fără a fi menționate persoane”.

Recurentul-pârât a mai susținut că nu îi poate fi restrânsă libertatea de exprimare, cu atât mai mult cu cât problemele abordate în cele 3 emailuri erau de interes și actualitate la momentul respectiv, iar acestea nu au vizat nicidecum viața privată a reclamantei, ci doar eventual fapte referitoare la funcția de conducere deținută de aceasta și de alte persoane, iar instanța de apel nu a motivat aproape deloc de ce a respins criticile și apărările pârâtului din apel și nu a ținut cont de dispozițiile art. 8 din Codul de etică și deontologie profesională al Universității D. din Reșița care la punctul R2.1 prevăd că: „Membrii comunității academice au libertatea în selectarea și discutarea subiectelor relevante în examinarea critică a valorilor, normelor instituțiilor și practicilor sociale...”.

Prin urmare, în niciunul dintre cele 3 e-mail-uri transmise pe Intranet nu s-a făcut referire la viața privată a rectorului universității.

De asemenea, pârâtul-recurent a mai susținut că nu este îndeplinită nici condiția existenței prejudiciului cerută de art. 1.357 C. civ., în condițiile în care reclamanta nu a prezentat nicio dovadă cu privire la afectarea în mod negativ a imaginii persoanei sale, respectiv existența vreunui prejudiciu privitor la viața sa socială sau profesională, în sensul în care nu a prezentat exemple de marginalizare socială sau oprobriu la care să fi fost expusă ori pierderea unei oportunități profesionale în urma scrisorilor deschise de către acesta.

Referitor la legătura de cauzalitate, recurentul-pârât a susținut că instanța de apel nu a avut în vedere argumentele pârâtului din cadrul apelului formulat, fiindu-i imputat faptul că nu a prevăzut că asemenea mesaje publicate pe rețeaua de intranet accesibilă tuturor angajaților instituției de învățământ pot deveni cunoscute pentru orice persoană.

Doar că în această ipoteză, pârâtul, ca simplu utilizator la rețelei de Intranet nu poate fi tras la răspundere pentru acest fapt, vinovată fiind persoana care a trecut peste confidențialitatea informațiilor de care a luat cunoștință, pârâtul nefiind administratorul rețelei interne și neavând control asupra acestei rețele.

În sfârșit, recurentul-pârât a mai susținut că nu este îndeplinită nici cea de-a patra condiție a răspunderii civile delictuale, cea a vinovăției, respectiv că pârâtul „putea și trebuia să prevadă că asemenea mesaje publicate pe rețeaua de intranet accesibilă tuturor angajaților instituției de învățământ pot deveni publice pentru orice persoană”.

În acest context, susține pârâtul, platforma ar deveni redundantă dacă niciun profesor nu mai poate publica nicio informație despre Universitate, întrucât ar exista riscul ca un alt membru al grupului închis să o transmită către un ziar spre publicare, fiind absurd să se considere că indirect cel ce scrie pe Intranet ar accepta ca respectiva informație să fie publicată în ziar.

Mai mult, publicarea în ziar reprezintă o cu totul altă faptă iar fapta analizată în prezenta cauză, pentru care se verifică îndeplinirea celor patru condiții ale răspunderii civile delictuale nu are nicio legătură cu publicarea la ziar a respectivelor informații, astfel că nu sunt îndeplinite condițiile răspunderii civile delictuale, instanța de apel interpretând și aplicând în mod eronat atât prevederile art. 1.357 alin. (2) C. civ. cât și caracterul de „spațiu public” al intranetului universității.

Curtea, analizând motivele de fapt și de drept invocate de către cei doi recurenți și constatând că acestea sunt într-o strânsă conexiune, le va analiza prin intermediul unor raționamente/argumente comune, aplicând în acest sens regulile prevăzute de art. 499 C. pr. civ. raportat la art. 425 alin. (1) lit. b) C. pr. civ.

În acest context, Curtea va constata că recursul reclamantei este nefondat, în timp ce recursul pârâtului este întemeiat.

Astfel, Curtea va reține că instanța de apel, confirmând și menținând soluția instanței de fond, a interpretat greșit prevederile art. art. 253 coroborat cu art. 1.357 și art. 1.385 C. civ. și a ignorat dispozițiile art. 70 raportat la art. 74 C. civ., cu consecința neobservării jurisprudenței relevante a Curții EDO referitoare la interpretarea drepturilor protejate de art. 8 și art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, cu precădere Hotărârea din 19 ianuarie 2016 în Cauza Aurelian Oprea împotriva României, cu trimiteri și la cauzele Stoll împotriva Elveției (MC), nr. 69698/01 (pct. 106), CEDO 2007-XIV; și Animal Defenders International împotriva Regatului Unit (MC), nr. 48876/08 (pct. 102), CEDO 2013 precum și cauzele Thoma împotriva Luxemburgului, nr. 38432/97 (pct. 47), CEDO 2001-111; Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei (MC), nr. 49017/99 (pct. 80), CEDO 2004-XI; Mamere împotriva Franței, nr. 12697/03 (pct. 27), CEDO 2006-XIII; și Dyundin împotriva Rusiei, nr. 37406/03 (pct. 26), 14 octombrie 2008, respectiv Fuentes Bobo împotriva Spaniei, nr. 39293/98 (pct. 49), 29 februarie 2000.

În acest sens, Curtea va constata în primul rând că primele două instanțe au interpretat și conceptualizat eronat noțiunea de *Intranet* care, potrivit <https://dexonline.ro> › definiție › intranet INTRANÉT, intraneturi, s. n. (Inform.) este definit ca o «Rețea de calculatoare la nivel local (al unei companii, universități etc.), care asigură accesul și distribuția informațiilor interne exclusiv persoanelor conectate la aceasta».

De asemenea, Wikipedia definește Intranet-ul ca o rețea de calculatoare pentru partajarea informațiilor corporative, instrumente de colaborare, sisteme operaționale și alte servicii de calcul numai în cadrul unei organizații și pentru excluderea accesului de către străini la organizație. Termenul este folosit în contrast cu rețelele publice, cum ar fi Internetul, dar folosește cea mai mare parte a aceleiași tehnologii bazate pe Internet Protocol Suite.

Un intranet la nivelul întregii companii poate constitui un punct focal important al comunicării și colaborării interne și poate oferi un singur punct de plecare pentru accesarea resurselor interne și externe. În forma sa cea mai simplă, se creează un intranet cu tehnologiile pentru rețelele locale (LAN) și pentru rețelele de suprafață largă (WAN). Multe intranet-uri moderne au motoare de căutare, profiluri de utilizatori, bloguri, aplicații mobile cu notificări și planificare de evenimente în infrastructura lor.

Un intranet este uneori contrastat cu un extranet. În timp ce intranetul este, în general, limitat la angajații organizației, extraneturile pot fi accesate și de clienți, furnizori sau alte părți aprobate. Extranetele extind o rețea privată pe Internet cu prevederi speciale pentru autentificare, autorizare și contabilitate (protocol AAA).

În sfârșit, legal de același aspect, Curtea va constata că pârâtul nu a avut și nu are niciun control asupra modului de administrare a rețelei de Intranet, după cum nu poate controla nici eventualele scurgeri de informații către presă, referitor la conținutul documentelor care circulă prin rețeaua internă închisă.

Prin urmare, cantonat strict la speța dedusă acum judecății se va constata că pârâtul-recurent, prin cele 3 e-mail-uri prin care i se impută că ar fi adus prejudicii onoarei și demnității reclamantei, nu s-a exprimat într-o rețea virtuală publică, ci într-o privată, închisă, utilizabilă doar de către persoanele din cadrul Universității D din Reșița, pe baza unui nume de utilizator și parole.

Mai apoi, strict raportat la normele de drept substanțial, respectiv art. 252-253 C. civ., temeiuri de drept invocate de către reclamantă în susținerea acțiunii sale introductive, Curtea va constata că primele două instanțe au interpretat și aplicat greșit aceste norme pentru că nu s-au raportat în mod obligatoriu la dispozițiile art. 70 și 74 C. civ., consecința fiind mai apoi aplicarea eronată a dispozițiilor art. 1.357 C. civ. și antrenarea nejustificată a răspunderii civile a pârâtului.

Astfel, Curtea va constata pe de o parte că, potrivit art. 252 C. civ. care se referă la ocrotirea personalității umane, orice persoană fizică având dreptul la ocrotirea valorilor intrinseci ființei umane, cum sunt viața, sănătatea, integritatea fizică și psihică, demnitatea, intimitatea vieții private, libertatea de conștiință, creația științifică, artistică, literară sau tehnică.

Mai apoi, art. 253 C. civ. prevede că persoana fizică ale cărei drepturi nepatrimoniale au fost încălcate ori amenințate poate cere oricând instanței: a) interzicerea săvârșirii faptei ilicite, dacă aceasta este iminentă; b) încetarea încălcării și interzicerea pentru viitor, dacă aceasta durează încă; c) constatarea caracterului ilicit al faptei săvârșite, dacă tulburarea pe care a produs-o subsistă.

Prin excepție de la prevederile alin. (1), în cazul încălcării drepturilor nepatrimoniale prin exercitarea dreptului la libera exprimare, instanța poate dispune numai măsurile prevăzute la alin. (1) lit. b) și c).

Totodată, cel care a suferit o încălcare a unor asemenea drepturi poate cere instanței să îl oblige pe autorul faptei să îndeplinească orice măsuri socotite necesare de către instanță spre a ajunge la restabilirea dreptului atins, cum sunt: a) obligarea autorului, pe cheltuiala sa, la publicarea hotărârii de condamnare; b) orice alte măsuri necesare pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat. De asemenea, persoana prejudiciată poate cere despăgubiri sau, după caz, o reparație patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, ce i-a fost cauzat, dacă vătămarea este imputabilă autorului faptei prejudiciabile.

În același context, Curtea va constata că demnitatea și onoarea, la care se referă art. 252 C. civ. intră în sfera de protecție oferită inclusiv de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. La acestea se adaugă și prevederile art. 72 și 73 C. civ. Astfel, art. 72 C. civ. prevede că orice persoană are dreptul la respectarea demnității sale, fiind interzisă orice atingere adusă onoarei și reputației unei persoane, fără consimțământul acesteia ori fără respectarea limitelor prevăzute la art. 75. Potrivit art. 73 C. civ., orice persoană are dreptul la propria imagine, iar în exercitarea dreptului la propria imagine, ea poate să interzică ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfățișării sale fizice ori a vocii sale sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri, dispozițiile art. 75 rămânând aplicabile.

Prin urmare, Curtea va constata, cu privire la chestiunea dacă ingerința era prevăzută de lege și urmarea un scop legitim, că ingerința respectivă era „prevăzută de lege” prin art. 252 și 253 C. civ., asociat cu remediul prevăzut de art. 1.357 C. civ.

Pe de altă parte însă, Curtea va constata că au fost însă ignorate prevederile art. 70 și 74 C. civ., în condițiile în care pârâtul este cadru didactic al Universității D din Reșița și membru de sindicat, iar reclamanta, la data faptelor deținea funcția de rector al aceleiași Universități.

Articolul 70 C. civ. protejează dreptul la libera exprimare, în sensul că orice persoană are dreptul la libera exprimare iar exercitarea acestui drept nu poate fi restrânsă decât în cazurile și limitele prevăzute la art. 75.

Potrivit art. 74 C. civ., pot fi considerate ca atingeri aduse vieții private: a) intrarea sau rămânerea fără drept în locuință sau luarea din aceasta a oricărui obiect fără acordul celui

care o ocupă în mod legal; b) interceptarea fără drept a unei convorbiri private, săvârșită prin orice mijloace tehnice, sau utilizarea, în cunoștință de cauză, a unei asemenea interceptări; c) captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane aflate într-un spațiu privat, fără acordul acesteia; d) difuzarea de imagini care prezintă interioare ale unui spațiu privat, fără acordul celui care îl ocupă în mod legal; e) ținerea vieții private sub observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege; f) difuzarea de știri, debateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind viața intimă, personală sau de familie, fără acordul persoanei în cauză; g) difuzarea de materiale conținând imagini privind o persoană aflată la tratament în unitățile de asistență medicală, precum și a datelor cu caracter personal privind starea de sănătate, problemele de diagnostic, prognostic, tratament, circumstanțe în legătură cu boala și cu alte diverse fapte, inclusiv rezultatul autopsiei, fără acordul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără acordul familiei sau al persoanelor îndreptățite; h) utilizarea, cu rea-credință, a numelui, imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană; i) difuzarea sau utilizarea corespondenței, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reședința, precum și numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără acordul persoanei căreia acestea îi aparțin sau care, după caz, are dreptul de a dispune de ele.

Însă, art. 75 C. civ. introduce limitări, în sensul că nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în această secțiune atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte. Exercițarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezenta secțiune.

Or, pârâtului i se impută trei afirmații defăimătoare, formulate cu trei ocazii distincte, prin 3 e-mail-uri diferite, transmise prin Intranet.

Prima afirmație datează din data de 07.10.2016, prin care a acuzat-o pe reclamantă că a oferit mai multor persoane posturi în cadrul Universității, în schimbul unor favoruri electorale, iar ultimele două sunt reprezentate de materialul din data de 02.02.2016, respectiv din 21.03.2016 prin care se face referire la reclamantă și o asociază cu „satana”.

Prin urmare, Curtea va trebui să analizeze dacă ingerința era necesară într-o societate democratică.

În acest context, Curtea va constata că prima afirmație, privind acordarea calității de cadru didactic invitat la Universitatea D unui număr de 5 persoane, cu diverse funcții (printre care un fost judecător și un fost polițist) constituie afirmații factuale care însă au fost confirmate și acceptate de către reclamantă și au corespondent în realitate.

Celelalte două luări de poziție ale pârâtului vizează opinii și judecăți de valoare precum și îndemnuri adresate Senatului Universității legate de alegerile pentru funcțiile de rector și pro-rector, respectiv opinii și îndemnuri exprimate de către pârât în calitatea sa de membru al sindicatului [...] și acestea toate nu fac referiri la viața privată a rectorului, ci pune în discuții aspecte de ordin profesional, de management și de etică și morală.

În această ordine de idei, se va constata că primele două instanțe trebuiau să realizeze o analiză echilibrată a dreptului la demnitate și onoare al reclamantei, în asociere cu dreptul la liberă exprimare al pârâtului și în acest sens, Curtea, asemeni Curții Europene de la Strasbourg reiterează faptul că sfera de aplicare a art. 10 alin. (2) din Convenție este mică în cazul restrângerii dezbaterii privind probleme de interes public [a se vedea Stoll împotriva Elveției (MC), nr. 69698/01(pct. 106), CEDO 2007-XIV; și Animal Defenders International împotriva Regatului Unit (MC), nr. 48876/08(pct. 102), CEDO 2013.

Astfel, în ceea ce privește aplicarea, în cazul locului de muncă, a art. 10 din Convenție, s-a reținut că semnalarea de către un angajat din sectorul public a unor fapte de încălcare a legii la locul de muncă trebuie, în anumite circumstanțe, să beneficieze de protecție iar acest lucru poate fi necesar în special în cazul în care angajatul sau funcționarul public respectiv este singura persoană ori face parte dintr-o categorie restrânsă de persoane care știe ce se întâmplă la locul de muncă și, astfel, este cea în măsură să acționeze în interes public, alertând angajatorul sau publicul larg [a se vedea Heinisch împotriva Germaniei, nr. 28274/08, pct. 63, CEDO 2011 (fragmente)]. Chiar dacă angajații au o obligație de loialitate, de comportament rezervat și discreție față de angajator (Marchenko împotriva Ucrainei, nr. 4063/04, pct. 45, 19 februarie 2009).

Or, pârâtul a făcut trimitere la neregulile depistate în propria universitate, unitate de învățământ de stat, criticând strict doar anumite aspecte ale activității profesionale ale reclamantei care ocupa funcții de înaltă răspundere – rector al Universității, astfel că afirmațiile pârâtului trebuie interpretate într-un context mai larg, respectiv dezbateră determinată de preocuparea publicului față de creșterea numărului de cazuri de corupție în universitățile din România, afirmațiile vizând deci un subiect de interes public și anume legalitatea și moralitatea învățământului la nivel universitar.

Referitor la afirmațiile pârâtului, Curtea va constata că toate au vizat probleme importante într-o societate democratică, față de care publicul avea un interes legitim să fie informat, mai ales având în vedere funcția de rector a reclamantei în cadrul instituției respective, astfel că afirmațiile pârâtului au fost în interes public.

Referitor la exactitatea afirmațiilor reclamantului, Curtea va constata, asemeni Curții EDO că libertatea de exprimare implică obligații și responsabilități și orice persoană care alege să dezvăluie informații trebuie să verifice cu atenție, în măsura permisă de circumstanțe, că acestea sunt exacte și fiabile [a se vedea Bladet Troms și Stensaas împotriva Norvegiei (MC), nr. 21980/93, pct. 65, CEDO 1999-111].

Drept urmare, Curtea va putea concluziona că pârâtul a acționat cu bună-credință și din convingerea că era în interes public să dezvăluie prezumtivele nereguli din universitatea sa și chiar dacă și-a permis un oarecare grad de exagerare și generalizare, precum și un limbaj metaforic, dar dur, prin referire la „Satana”, afirmațiile sale nu erau complet lipsite de temei factual și nici nu au constituit un atac personal nejustificat la adresa rectorului, în persoana reclamantei și doar a informat atât pe rectorul Universității, cât și pe colegii profesori, prin intermediul Intranet-ului, despre neregulile pe care le-a depistat, potrivit propriilor aprecieri și convingeri, la nivelul conducerii Universității.

Raportat la cele de mai sus, din perspectiva prejudiciului, Curtea va constata că prejudiciul nu există, ca urmare a dezvăluirilor în litigiu, câtă vreme acest prejudiciu trebuie să fie evaluat prin comparație cu interesul publicului de a fi dezvăluite informațiile.

Or, reclamanta era rectorul Universității, astfel că la data la care au fost făcute afirmațiile prin Intranet, reclamanta ocupa una dintre cele mai importante funcții de conducere într-o universitate de stat, fiind de așteptat din partea sa să tolereze un interes mai mare din partea publicului decât o persoană particulară, chiar dacă acest fapt ar fi putut avea un impact negativ asupra onoarei și reputației sale, mai ales în contextul subiectului în litigiu.

Aceasta cu atât mai mult cu cât critica pârâtului la adresa rectorului viza comportamentul și atitudinea acestuia în exercitarea atribuțiilor sale oficiale, nicidecum în sfera vieții sale private, iar înalții funcționari publici, în exercitarea atribuțiilor lor sunt expuși unor limite mai largi de critică acceptabilă decât persoanele particulare [a se vedea Thoma împotriva Luxemburgului, nr. 38432/97, pct. 47, CEDO 2001-111; Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei (MC), nr. 49017/99, pct. 80, CEDO 2004-XI; Mamere împotriva Franței, nr. 12697/03, pct. 27, CEDO 2006-XIII; și Dyundin împotriva Rusiei, nr. 37406/03, pct. 26, 14 octombrie 2008].

Prin urmare, Curtea, asemenea opiniei Curții EDO în cauza Aurelian Oprea împotriva României, va constata că primele două instanțe nu au stabilit în mod convingător că ingerința i-a cauzat vreun prejudiciu personal reclamantei sau că acestea i-ar fost afectată cariera în mod negativ, în condițiile în care la examinarea proporționalității ingerinței față de scopul legitim urmărit, ar fi fost necesară o analiză extrem de atentă a sancțiunii impuse pârâtului și a consecințelor acesteia, în contextul afirmațiilor făcute de pârât (a se vedea Fuentes Bobo împotriva Spaniei, nr. 39293/98, pct. 49, 29 februarie 2000).

Pentru toate aceste considerente, Curtea a respins recursul declarat de reclamanta A. A admis recursul declarat de pârâtul B și a casat în parte decizia civilă recurată, în sensul că a admis apelul declarat de pârât împotriva sentinței civile nr. 2309 din 28.11.2018, dată de Judecătoria Reșița. A schimbat în tot sentința civilă și, în fond, a respinge acțiunea reclamantei A., ca neîntemeiată. Curtea a menținut însă decizia civilă pronunțată în apel, cu privire la respingerea apelului declarat de reclamantă împotriva sentinței civile nr. 2309/2018 a Judecătoriei Reșița. A constatat că nu sunt aplicabile prevederile art. 451 și urm. C. pr. civ.

2. Accident de circulație. Daune morale. Criterii de acordare

Traffic accident. Moral damage. Granting criteria

Abstract

In determining the amount of compensation intended to cover moral damage, a number of criteria must be taken into account, such as the intensity of physical and/or mental suffering, the importance of moral values and the degree to which they were infringed, the actual circumstances in which they occurred, the form of guilt etc.

Rezumat

La stabilirea cuantumului despăgubirilor destinate acoperirii prejudiciului moral trebuie avute în vedere o serie de criterii, cum ar fi intensitatea suferinței fizice și/sau psihice, importanța valorilor morale și gradul în care acestea au fost lezate, împrejurările concrete în care s-au petrecut faptele, forma culpei ș.a.m.d.

- Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România¹: art. 49 alin. (1) și art. 50
- Ordinul CSA nr. 14/2011 pentru punerea în aplicare a Normelor privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule²: art. 49 alin. (2) lit. d)

¹ Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România, publicată în M. Of. nr. 303 din 30 decembrie 1995, cu modificările și completările ulterioare a fost abrogată de dispozițiile art. 45 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 132/2017 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru prejudicii produse terților prin accidente de vehicule și tramvaie, publicată în M. Of. nr. 431 din 12 iunie 2017. (Grefier documentarist Floare Nyiredi).

- Norma nr. 23/2014 de aplicare a Legii nr. 136/1995: art. 1 alin. (2), art. 26 și art. 27

(C. Ap. Timișoara, s. I civ., dec. civ. nr. 202 din 10 octombrie 2019, trimisă, în rezumat, de judecător Florin Dogaru)

Reclamantul A. prin reprezentant legal B. a solicitat în contradictoriu cu pârâta S.C. C. S.A. obligarea pârâtei la plata de despăgubiri în cuantum de 150.000 Euro cu titlu de daune morale și a unei prestații periodice în cuantum de 1500 lei/lună, stabilită de la data decesului tatălui său până la împlinirea vârstei de 18 ani sau până la finalizarea studiilor dar nu mai târziu de 26 ani.

În fapt, reclamantul a arătat că, la data de 10.09.2015 în jurul orei 17.00, tatăl său D. a suferit un accident de circulație, iar în urma impactului, acesta și conducătorul autoturismului au decedat. În urma accidentului s-a deschis un dosar de cercetare penală cu nr. [...] /P/2015 soluționat de Parchetul de pe lângă Judecătoria Caransebeș prin clasare având în vedere că persoana vinovată de producerea accidentului a decedat. Astfel că, soluționarea pricinii cade doar în jurisdicția instanței civile, care va stabili existența raportului juridic delictual și existența și întinderea prejudiciului.

Conform art. 26 și 27 din Norma nr. 23/2014 de aplicare a Legii nr. 136/1995, asigurătorul este obligat să achite prejudiciile produse ca urmare a decesului pasagerilor din autoturism cu excepția conducătorului auto vinovat care nu poate fi despăgubit pentru traumele suferite/deces. Din cuprinsul Procesului-verbal de cercetare la fața locului reiese fără dubiu că vinovat de producerea accidentului a fost defunctul E., care a pierdut controlul volanului raportat evident la soluția Parchetului care a clasat dosarul ca urmare a decesului persoanei vinovate.

Mai arată că pârâta are calitate procesuală pasivă având în vedere că este emitenta poliței de asigurare RCA nr. [...] valabilă la data producerii accidentului, respectiv 10.09.2015. Astfel în temeiul art. 49 alin. (1) și art. 50 alin. (1) din Legea nr. 136/1995, raportat la art. 1 alin. (2) din Normele 23/2014 de aplicare a Legii 136/1995, asigurătorul RCA răspunde pentru daunele materiale și morale produse de către autoturismul asigurat RCA.

În ceea ce privește existența intervenientului forțat a arătat că în speța de față nu există posibilitatea introducerii persoanei vinovate de producerea accidentului, întrucât acesta a decedat și nu are capacitate procesuală.

Se mai arată că reclamantul este fiul minor al defunctului D., reprezentat de mamă –B, filiația față de tată fiind stabilită prin hotărâre judecătorească. Deși în certificatul de naștere al minorului la rubrica tată nu apărea nimeni, în urma soluționării dosarului [...] /832/2015 al Judecătoriei Făget s-a stabilit în mod definitiv paternitatea, în sensul că defunctul este tatăl biologic al reclamantului.

Prima instanța a constatat că acțiunea formulată de reclamantul A. este întemeiată în parte.

² Ordinul CSA nr. 14/2011 pentru punerea în aplicare a Normelor privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, cu modificările și completările ulterioare, publicat în M. Of. nr. 858 din 6 decembrie 2011 a fost abrogat la data de Norma nr. 23/2014 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, publicată în M. Of. nr. 826 din 12 noiembrie 2014, abrogată la rândul ei prin Norma nr. 39/2016 privind asigurările auto din România, publicată în M. Of. nr. 986 din 8 decembrie 2016 abrogată prin Norma nr. 20/2017 privind asigurările auto din România, publicată în M. Of. nr. 624 din 1 august 2017. (Grefier documentarist Floare Nyiredi).

Prin dec. civ. nr. 212/07.12.2017 Curtea de Apel Timișoara a admis apelul declarat de pârâta SC C SA în contradictoriu cu reclamantul intimat A. (fost...) prin reprezentant legal B.; a schimbat în parte sentința civilă atacată, în sensul că a obligat pârâta la plata către reclamant a sumei de 200.000 lei cu titlu de daune morale și a menținut în rest dispozițiile sentinței civile apelate.

Prin dec. civ. nr. 662/27.03.2019, Înalta Curte de Casație și Justiție, a admis recursul declarat de reclamantul A., prin reprezentant legal B, a casat decizia atacată și a trimis cauza, spre rejudecare, aceleiași instanțe.

Examinând apelul, Curtea de apel reține următoarele:

Prin decizia de casare, Înalta Curte a stabilit, în esență, că în aplicarea art. 49 din Ordinul CSA nr. 14/29.11.2011, instanțele de judecată au obligația de a se raporta la acele hotărâri judecătorești care, în concret, ar putea reprezenta jurisprudență relevantă pentru cauza dedusă judecătii, stabilind totodată că dec. nr. 640A/9 octombrie 2017, pronunțată de C. Ap. Timișoara – s. a II-a civ. în dosarul [...] /115/2015, reprezintă jurisprudență relevantă întrucât, vizează despăgubirile acordate surorii reclamantului A. în urma același eveniment rutier, instanța având obligația de a examina și criteriile avute în vedere la stabilirea despăgubirilor acordate surorii reclamantului, în dosarul [...] /115/2015*.

Prin dec. nr. 640A/9 octombrie 2017, pronunțată de C. Ap. Timișoara – s. a II-a civ., definitivă prin dec. nr. 130/23 ianuarie 2019, pronunțată de ÎCCJ – s. I civ., în al doilea ciclu procesual, a fost admis apelul declarat de apelanții-reclamanți, au fost acordate despăgubiri pentru prejudiciul suferit ca urmare a decesului lui D., după cum urmează: 400.000 lei cu titlu de daune morale și o indemnizație lunară de 1/4 din venitul minim pe economie, cu titlu de prestație periodică, de la data decesului tatălui, până la împlinirea vârstei de 18 ani sau până la finalizarea studiilor, dar nu mai târziu de împlinirea vârstei de 26 de ani, în favoarea fiicei minore F., 200.000 lei cu titlu de daune morale, în favoarea soției supraviețuitoare, B, 150.000 lei cu titlu de daune morale, în favoarea mamei defunctului- F. și câte 100.000 lei cu titlu de daune morale, în favoarea fraților și surorilor defunctului.

În această cauză instanța a valorificat drept elemente relevante pentru acordarea despăgubirilor împrejurarea că minorele defuncțiilor (D. și H.), pe lângă faptul că și-au pierdut la o vârstă fragedă părintele (stare de fapt, care conform mai multor studii, relevă crearea unei traume permanente maturului de mâine), acestea au pierdut și șansa sprijinului parental din partea tatălui.

Aceste criterii pentru stabilirea despăgubirilor sunt perfect incidente și în cauza de față în privința minorului A., fiul persoanei decedate în accident – D., neexistând nici un element de fapt care să permită concluzia că acest minor ar fi suferit mai puțin decât sora sa F., de pe urma decesului tatălui său, neputându-se însă reține, în baza probatoriului administrat, nici o suferință mai intensă prin comparație cu aceasta.

Sușinerile apelantei în sensul că minorul nu a fost recunoscut de tatăl său în timpul vieții ceea ce, în opinia apelantei ar semnifica lipsa unei relații speciale de afecțiune între minor și tată sunt complet nefondate, fiind contrazise de cele statuate prin sent. civ. nr. 551/12.09.2016 pronunțată de Judecătoria Făget în dosar nr. [...] /832/2015, prin care s-a constatat paternitatea față de minor. În considerentele sentinței s-a reținut că după nașterea minorului părinții săi s-au căsătorit și au conviețuit până la decesul soțului ce a survenit la data de 10.09.2015.

Se observă astfel că accidentul rutier produs la data de 10.09.2015 a condus la decesul a trei persoane: D., H. și I., despăgubirile fiind solicitate în trei dosare diferite: dosarul nr. [...] /115/2015, dosarul nr. [...] /30/2015 și dosarul de față [...] /30/2016*.

Chiar dacă în urma decesului numitului I. au fost acordate despăgubiri în cuantum mai mic, respectiva soluție nu poate fi considerată jurisprudență relevantă în cauză întrucât criteriile avute în vedere la stabilirea despăgubirilor au fost diferite, în condițiile în care despăgubirile au fost acordate pentru mama, respectiv frații defunctului, nu pentru copii minori ai acestuia, ca în cazul de față.

Repararea daunelor morale este și trebuie să fie înțeleasă într-un sens mai larg, nu atât ca o compensare materială care fizic nici nu este posibilă, ci ca un complex de măsuri nepatrimoniale și patrimoniale, al căror scop este acela ca, în funcție de particularitățile fiecărui caz în parte, să ofere persoanei prejudiciate o anumită satisfacție sau ușurare, pentru suferințele îndurate, în speța de față trauma suferită prin dispariția prematură și intempestivă a tatălui. Trebuie avută în vedere împrejurarea ca pierderea intempestivă a unui membru de familie generează o suferință psihică intensă, cu atât mai mult cu cât aceasta survine în viața unui copil.

Deși este real că stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu nepatrimonial include o anumită doză de aproximare, instanța trebuie să aibă în vedere dimensiunea prejudiciului moral ce trebuie stabilit nu doar în raport de intensitatea durerilor psihice suferite, consecințele negative pe plan psihic, importanța valorilor morale lezate, măsura în care au fost lezate aceste valori, dar și în raport de împrejurările concrete în care s-au petrecut faptele, gravitatea acestora respectiv forma culpei, criteriile față de care instanța de apel apreciază ca suma acordată reclamantului cu titlu de daune morale este parțial disproporționată. În această privință, instanța este obligată să se raporteze și la jurisprudența în materie, la nivelul de trai al colectivității, astfel încât să stabilească cu titlu de daune morale o sumă care să păstreze un grad de rezonabilitate, să nu constituie o îmbogățire fără just temei.

Procesul de comensurare a daunelor morale este guvernat de criteriul echității și al proporționalității care exprimă cerința ca indemnizația să reprezinte o justă și integrală dezdăunare a părților civile. În termenii Convenției Europene a Drepturilor Omului acest criteriu se traduce prin necesitatea ca persoana prejudiciată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit.

Raportat la aceste indicii, Curtea a apreciat ca reprezentând o despăgubire echitabilă suma de 400.000 lei cu titlu de daune morale, motiv pentru care apelul pârâtei apare ca fiind fondat și a fost admis ca atare cu consecința schimbării în parte a sentinței apelate în sensul că aceasta a fost obligată la plata către reclamant a sumei de 400.000 lei cu titlu de daune morale. A fost menținută în rest sentința apelată.

3. Adopție. Admisibilitatea cererii de intervenție principală

Adoption. Admissibility of the claim for main intervention

Abstract

According to Article 61 paragraphs (1) and (2) of the Civil Procedure Code, anyone with an interest may intervene in a trial judged between the original parties, the intervention being the main one, when the intervener claims for himself, in whole or in part, the right subject to trial or a right closely related to it.